

UOT 338.012

**Təranə Vəliyeva**  
**Azərbaycan Əmək və Sosial Münasibətlər Akademiyası**  
**veliyeavatarana055@mail.ru**

## **İKT-nin RƏQƏMSAL İQTİSADİYYATA TƏTBİQİ**

*Bu məqalədə rəqəmsal iqtisadiyyatda İKT-nin rolu, onun təsir gücü təhlil edilmişdir. Göstərilmişdir ki, rəqəmsal iqtisadiyyat - rəqəmsal mühit olmaqla rəqəmsal texnologiyanın malik olduğu üstünlüklərə əsaslanır, dövlət orqanlarına və vətəndaşlara xidmətlərin online formada təqdim edilməsini, biznes qurumları arasında səmərəli münasibətlərin formalaşdırılmasını, sosial təminat xidmətlərinin təşkilini təmin edir. Belə ki, xüsusi kodlaşdırma və mübadilə informasiya proseslərinin yerinə yetirilməsi zamanı yüksək sürətin, operativliyin və yaddaşa qənaət etmənin əldə olunmasına imkan verir.*

**Məqsəd** - rəqəmsal iqtisadiyyatda İKT-nin təsir gücünün xüsusi kodlaşdırmada və mübadilə informasiya proseslərinin üstünlüklərinin müəyyən edilməsi.

**Metodologiya** - dünya üzrə elektron ticarətinin satış həcminin müəyyən edilməsində müqayisəli təhlil metodundan istifadə edilmişdir.

**Nəticə** - rəqəmsal iqtisadiyyat *e-identifikasiya* proseslərində maneələri aradan qaldırır, texnoloji və informasiya inqilabı nəticəsində doğan yeni iqtisadiyyat modeli qurur və məsrəflərin azaldılmasına imkan yaradır.

**Açar sözlər:** elektron və rəqəmsal mühit, rəqəmsal iqtisadiyyat, məlumatların elektron mübadiləsi, elektron xidmət və ticarət, elektron idarəetmə, elektron hökumət, imza.

### **Giriş**

İnformasiya texnologiyalarının və internetin sürətlə inkişaf etdiyi bir dövrdə böyük həcmli informasiya materiallarının, rəsmlərin, videoların, müxtəlif animasiya tipli məlumatların, filmlərin və s. ötürülməsi üçün multimediyaya vasitələri iqtisadiyyata təsir göstərmişdir. İqtisadi əlaqələrin qurulması, müəssisələrdə şəbəkə və sistemlərin yaranması, iqtisadi mühitdə ciddi dəyişikliklərin baş verməsi elektron və rəqəmsal mühitin yaranmasına səbəb olmuşdur. Rəqəmsal mühit də ənənəvi iqtisadiyyatda bir çox yeniliklərin- e-kommersiya, e-ticarət, e-idarəetmə və e-hökumət kimi anlayışların yaranmasına gətirib çıxarmışdır. Rəqəmsal mühitdə dövlət orqanları, vətəndaşlar, o cümlədən biznes qurumları arasında səmərəli münasibətlər formalaşır, şəxsi sənədlər, sertifikatlar, gəlir vergisi və əməklə bağlı xidmətlər, şirkətlərin qeydiyyatdan keçirilməsi, sosial təminat, korporativ vergi, ƏDV-lə əlaqədar olan xidmətlər vətəndaşlara online formada təqdim edilir.

İnformasiya cəmiyyətinin əsasında duran rəqəmsal iqtisadiyyatın üstünlükləri rəqəmsal texnologiyanın malik olduğu xüsusi kodlaşdırma, mübadilə və istifadə qaydalarına əsaslanaraq informasiya proseslərinin (informasiyanın saxlanması, daşınması və ötürülməsi) yerinə yetirilməsi zamanı yüksək sürətin, operativliyin və yaddaşa qənaət etməklə daha çox məlumatın əldə olunmasını təmin edir, informasiya emalı prosesində dəqiq riyazi üsulların tətbiqinə (*informasiya ilə müxtəlif manipulyasiyaların həyata keçirilməsi*) imkan yaranır.

Rəqəmsal iqtisadiyyat məişət proseslərinin və müxtəlif xidmətlərin həyata keçirilməsində mühüm amildir. Buna iri market və ticarət mərkəzlərindən malların alınması, onların sifarişçiyə çatdırılması, ödənişlərin həyata keçirilməsi, müxtəlif kommunal xidmətlərin, tibbi, səhiyyə xidmətlərinin göstərilməsi, təhsil və tədrisdə, iş

axtarışında, müxtəlif məlumatların əldə olunmasını və s. aid etmək olar.

Rəqəmsal iqtisadiyyat istehsalda proqnozların verilməsi, gələcək planlaşdırma, tələb və təklif arasındakı asılılıq və münasibətlərin araşdırılması prosesində müxtəlif şirkətlərin, institutların, fərdlərin birbaşa iştirakını təmin edir. Kino sənayesində, müxtəlif festivalların, toplantıların, konfransların, beynəlxalq görüşlərin keçirilməsində, böyük idman yarışlarının təşkilində, dünyəvi problemlərin həllində, ümumdünya məlumatlarının çatdırılmasında böyük rola malikdir. İstifadə olunan texnologiyalar idman, incəsənət, turizm və s. sahələrdə yeni gəlir gətirən sahələrin açılmasına, böyük həcmdə investisiya qoyuluşlarına, dünya miqyasında reklamların təşkilinə və bu işlərdən külli miqdarda gəlir əldə olunmasına şərait yaradır.

Rəqəmsal iqtisadiyyatın meydana gəlməsində rəqəm informasiyası əsas rol oynayır və 3 komponentlə müəyyən edilir:

- *İnfrastruktur (kompüter avadanlığı, proqram təminatı, telekommunikasiya, şəbəkə və s.);*
- *E-biznes (prosesin kompüter şəbəkələri üzərindən aparılması);*
- *E-kommersiya (malların transferi).*

**İnfrastruktur** - xidməti proseslər üçün yardımçı xarakter daşıyan istehsal və qeyri-istehsal sahələri kompleksi olub, iqtisadiyyatın inkişaf səviyyəsini artırır, əhalinin həyat şəraitinin yaxşılaşmasını təmin edir. İnfrastruktur iki qrupa bölünür:

a) istehsal infrastrukturunu (maddi istehsal sahələrinə xidmət göstərir);

b) sosial infrastruktur (ümumi, peşə təhsili və səhiyyəyə xidmət göstərir).

Hər iki infrastruktur rəqəmsal gələcəyin formalaşdırılması istiqamətində elektronlaşdırılmışdır. Bu həm də ictimai qərarvermənin ölkə idarəçiliyinə tətbiq ediləcəyi və sosial rifahı sürətləndirəcək innovativ metodların bərqərar olacağı bir cəmiyyəti formalaşdırır.

**E-biznes** yerləşmə məkanından asılı olmayaraq mal və xidmətlərin reklamını, sifarişin qəbulunu, malın daşınması və çatdırılmasını, istehsalçı və istehlakçı arasında hesablaşmaların həyata keçirilməsini İnternet şəbəkəsi vasitəsilə həyata keçirir. İnternetdə veb-sayta, virtual mağazaya, təşkilatın idarəetmə sisteminə, elektron reklamdan istifadəyə, marketingə malikdir.

İnformasiya texnologiyaları və sistemlərinin sürətlə inkişafı, şəbəkə texnologiyalarının geniş tətbiqi e-biznes sahəsinin yaranmasına səbəb olub, bütün sahələri əhatə edir. Bu baxımdan informasiya məhsullarının satışı, bank, maliyyə, kredit əməliyyatlarının geniş spektrdə elektronlaşdırılması həyata keçirilir.

E-biznes elektron biznes-prosesləri dəstəkləyir və elektron ticarət əməliyyatları idarə edir. Kompüter avadanlıqları, proqramlaşdırma dilləri, telekommunikasiya şəbəkələri, dəstək xidmətləri e-biznesin infrastrukturudur.

E-biznes hər bir biznesin *kompüter-vasitəli-şəbəkə* ilə həyata keçirilən hər hansı bir prosesidir. Bu proseslərə satınalma, sifariş, avtomatik səhmdar təchizatı, ödəniş emalı və təchizatçılar vasitəsilə elektron keçidlər, istehsal nəzarəti və s. aiddir.

**E-kommersiya** - maliyyə, ticarət əməliyyatlarını və bu əməliyyatlarla bağlı olan biznes proseslərini kompüter şəbəkələri vasitəsilə həyata keçirən iqtisadiyyat sahəsidir. O, əsasən aşağıdakı əməliyyatları xarakterizə edir:

- Elektron məlumat mübadiləsi;
- Elektron kapitalın hərəkəti;
- Elektron ticarət;
- Elektron pul;
- Elektron marketing;
- Elektron bankinq;

- Elektron sığorta xidmətləri.

**E-kommersiya** ilk növbədə malların və xidmətlərin qlobal informasiya şəbəkəsi vasitəsilə təqdim olunması, biznes-proseslərin elektron formada ötürülmə yolu ilə tezləşdirilməsi və alıcıya çatdırılması prosesi olub, özündə çoxlu saylı texnologiyaları (yəni, məlumatların elektron mübadiləsi, elektron poçt, İnternet, İtranet (şirkətdaxili informasiya mübadiləsi), Ekstranet(xarici aləmlə informasiya mübadiləsi) birləşdirir.

Keçən əsrin 90-cı illərin ortalarından başlayaraq e-kommersiya, əsasən, biznesin İnternet vasitəsilə aparılması, eyni zamanda WWW xidməti ilə əldə olunan informasiyanı həyata keçirən satış proseduraları anlamını verir. Məsələn, malın ölçülərinin dəqiqləşdirilməsi, sifarişin rəsmiləşdirilməsi üçün satıcıya göndərilən sorğuların elektron poçt vasitəsilə göndərilməsi, mətn faylları, elektron cədvəlləri, məlumat bazaları, şəkillər, sifarişlər, hesablar, ödənişlər, informasiya sorğuları, qiymətlər haqqında məlumatlar, multimedia göstəriciləri və s. satış prosedurlarına aiddir.

E-kommersiya üçün lazım olan şərait sifarişlərin tam avtomatik işlənilməsinə təmin edir. Bu da **online** rejimində xərclərin aşağı düşməsinə gətirib çıxarır.

Rəqəmsal gələcəyin əsasını **e-hökumət** quruculuğu təşkil edir. Bu infrastruktur bəşər cəmiyyətinin yeni idarəetmə üsullarının təqdim edicisi, elektronlaşmış xidmətlər, cəmiyyətin qərarvermədə müstəqil iştirakının təmin edicisi hesab edilir. Elektron hökumət İKT-dən fəal istifadə etməklə xidmətlərin səmərəliliyinin artırılması məqsədi ilə yaradılan yeni qarşılıqlı dövlət-vətəndaş, vətəndaş-dövlət münasibətlərinin təkmilləşməsində və demokratik cəmiyyət quruculuğunun formalaşmasında böyük əhəmiyyətə malikdir.

Azərbaycanda sosial yönümlü idarəetmə sisteminin bərqərar olması və bütün idarəetmə orqanlarında elektron hökumət prinsiplərinin geniş tətbiqi e-imza, e-xidmət, və e- müraciətləri təşkil edir, İKT-nin tətbiqi ilə sosial yönümlü müasir idarəetmə sistemi bərqərar olur, yüksək səviyyəli informasiya cəmiyyəti quruculuğu inkişaf edir, dövlət orqanlarının işinin səmərəliliyi artırılır, vətəndaş məmnunluğu təmin edilir. Bünövrəsi Ümummilli lider Heydər Əliyevin 2003-cü il 17 fevral tarixli müvafiq Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasının inkişafı naminə informasiya və kommunikasiya texnologiyaları üzrə Milli Strategiya (2003-2012-ci illər)” ilə qoyulmuş **www.e-gov.az** portalı Respublika ərazisində yaşayan bütün vətəndaşlara, hüquqi və fiziki şəxslərə, xarici vətəndaşlara və vətəndaşlığı olmayan şəxslərə informasiya və elektron xidmətlərin göstərilməsinə şərait yaradır. Portalı bütün sutka ərzində zaman və məkan məhdudiyəti tanımadan internet olan hər yerdən vətəndaşlara xidmət edir, insan təxəyyülü və innovativ yeniliklərlə daim təkmilləşir.

Müasir dövrdə ölkəmizdə “elektron hökumət”in inkişaf perspektivləri genişləndirilərək təkmilləşdirilməsi istiqamətində tədbirlər davam etdirilir. Belə ki, müvafiq dövlət qurumları müəyyən etdikləri xidmətlər üzrə informasiya sistemləri yaradılır, servislər hazırlanır və bunlar portala inteqrasiya edilir.

Rəqəmsal iqtisadiyyatın yaranması nəticəsində əsas təyinedici rol informasiyaya verilmişdir və informasiya kapitalı meydana gəlmişdir. İnförmasiya kapitalının yaranması, dövriyyəsi, istifadəsi, qiymətləndirilməsi və təhlili proseslərini rəqəmsal texnologiyalar olmadan təmin etmək mümkün deyil. Onların tətbiqi bu kapitaldan istifadənin səmərəliliyini artırır.

Rəqəmsal iqtisadiyyatda yeni layihələrin hazırlanmasını, istehlakçı ilə birbaşa əlaqələrin yaradılmasını, məhsulun kəmiyyət və keyfiyyət göstəricilərinin sifarişçinin istəklərinə uyğun olmasını operativ şəkildə həyata keçirmək mümkündür.

Rəqəmsal iqtisadiyyat məişət proseslərinin həyata keçirilməsində, *məsələn*, məhsulların satışı və xidmətlərin göstərilməsi, iri market və ticarət mərkəzlərindən malların

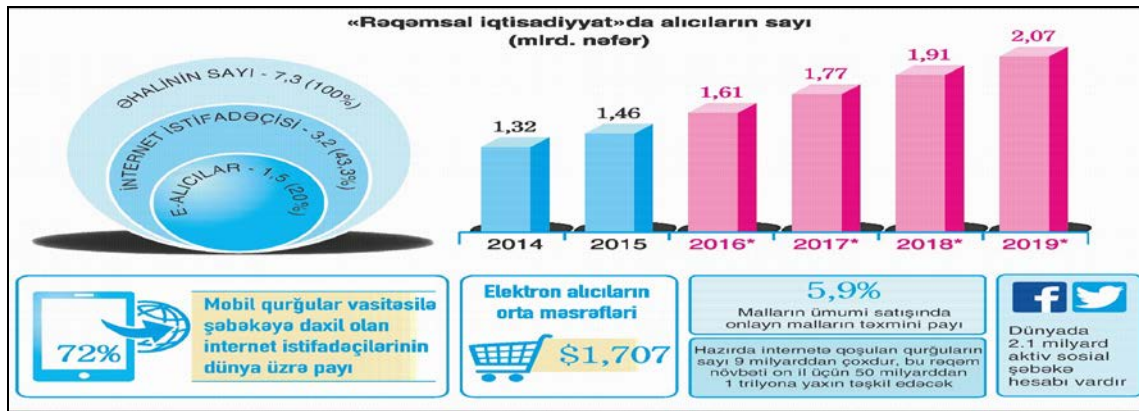
alınması, onların sifarişçiyə çatdırılması, ödənişlərin həyata keçirilməsi, müxtəlif kommunal xidmətlərin, tibbi, səhiyyə xidmətlərinin göstərilməsi, təhsil və tədrisdə, iş axtarışında, müxtəlif məlumatların əldə olunması, istehsalda proqnozların verilməsi, gələcək planlaşdırma, tələb və təklif arasındakı asılılıq və münasibətlərin araşdırılmasına şərait yaradır.

Rəqəmsal iqtisadiyyatın malik olduğu üstünlüklər bunlardır:

- fəaliyyət dairəsinin geniş olması;
- daha çox dünya ölkələrini əhatə etməsi;
- rəqəmsal fəzanın qorunması;
- geniş kontekstlər çevrəsində ehtiyatlara malik olması;
- istifadəsinin tələbata uyğunluğu;
- istifadə baxımından yararlılığı və şəraitə uyğunluğu.

Rəqəmsal iqtisadiyyat iqtisadiyyatın informasiya texnologiyalarının köməyi ilə elektronlaşan hissəsi olduğundan elektron informasiya mübadiləsinə həyata keçirir və onun ən geniş yayılmış növlərindən biri də **e-ticarətdir**.

Elektron ticarət- iqtisadi fəaliyyətin yüksək tempə dəyişdiyi bir mühit olmaqla standart şəbəkələrdən istifadə edərək informasiya texnologiyalarının tətbiqi ilə informasiyanın, məhsul və xidmətlərin alqı-satqısı və marketinqi sistemi kimi müəyyən edilərək münasibətlərin daha da təkmilləşdirilməsini təmin edir. Bunun nəticəsində əlavə dəyər yaranır. Elektron ticarət təkcə mal və xidmətlərin elektron satışı deyil, elektron şəkildə informasiyanın ötürülməsi, müəssisələr arasında əlaqələrin yaradılması, bank və maliyyə institutlarının əlaqələndirilməsini də özündə birləşdirir.



Son illər Azərbaycanın İKT sahəsində əldə etdiyi uğurlar ölkə sərhədini keçir və müasir texnologiyaların tətbiqi ilə bağlı irəliləyişlər əldə edilib. Belə ki, "X-Road" texnologiyası əsasında Elektron hökumət platforması və Rəqəmsal Ticarət Qovşağı qurulub. Bu qovşaq vasitəsilə asan və elektron imza əldə olunaraq, qeydiyyat aparılır, , ödənişlər həyata keçirilir və digər elektron xidmətlərdən yararlanılır. Prezidentin 2016-cı il 6 dekabr tarixli Fərmanı ilə təsdiq edilən "Azərbaycan Respublikasında telekommunikasiya və informasiya texnologiyalarının inkişafına dair Strateji Yol Xəritəsi"ndə göstəriləyi kimi, iqtisadiyyatın rəqəmsallaşdırılması üçün İKT infrastrukturunun inkişafı və təkmilləşdirilməsi, ölkənin İKT sənayesinin potensialının artırılması istiqamətində mühüm işlər aparılaraq İKT-nin inkişafı ilə bağlı 2020-ci ilədək olan dövr üçün strateji hədəfə nail olunması nəzərdə tutulub.

2012-2018-ci illər üçün dünya üzrə elektron ticarətin satış həcmi (*milyard \$*) aşağıdakı cədvəldə olduğu kimidir.





Hazırda iqtisadiyyatın bütün sahələrində verilənlərin elektron emalı və ötürülməsi geniş yayılmışdır. Buna misal olaraq pul vəsaitlərinin köçürülməsi, valyuta və qiymətli kağızlarla sövdələşməni göstərmək olar. Dünyanın inkişaf etmiş ölkələrində elektron pul bank əskinazlarını əvəz edən şifrələnmiş rəqəmlər yığımı seriyasıdır. Onlar nağd pulları və çekləri əvəz edərək istənilən alqı-satqının və digər xərclərin ödənilməsinin başlıca vasitəsidir. Eyni zamanda elektron pullar bank depozitlərinin ekvivalenti olub, ya kompüter və şəbəkələrdə, ya da daxilində mikroprosessor olan kartlarda yazılmış şifrələnmiş rəqəmlər seriyasıdır. Bu gün ödəmənin elektron sistemi tətbiq olunur. Kredit kartı hesabının və ya çekin rəqəmsal ekvivalentinin kriptografiya ilə mühafizəsi təmin edilmişdir. Bu cür prinsiplə yaradılmış “ağıllı” kredit kartlarının yayılması alıcıların şəxsi həyatına daxil olmaqla onlar haqqında informasiyanın əldə olunmasına şərait yaratmışdır.

Adi pullardan fərqli olaraq elektron pullardan istifadə olunması onların dövrüyyəsinin daha sürətlə həyata keçirilməsinə imkan verir. Elektron pullar banklarla bərabər qeyri-bank təşkilatlarına da təklif olunur. Pul mübadilə və yığım funksiyalarını yerinə yetirməklə maliyyə əməliyyatlarının ani yerinə yetirilməsini sürətləndirir. Elektron pullar dünya miqyasında həyata keçirilən ticarət əməliyyatlarında iştirak edə bilən müəyyən məhsulla bağlı təminat verir.

Elektron kredit, bank və maliyyə əməliyyatları daha çox ABŞ-da, Böyük Britaniyada, Yaponiyada, Almaniyada tətbiq edilir və bu ölkələrdə həmin əməliyyatların daha təkmil sistemi mövcuddur. ABŞ-da depozit müəssisələri və onların korporativ müştəriləri üçün qısa müddətdə böyük məbləğdə köçürmələrlə ödənişlər həyata keçirilir. Hal-hazırda elektron bank, kredit maliyyə əməliyyatlarının müvəffəqiyyətlə tətbiqi daha çox bu sahədə təcrübəyə malik ölkələrin köməyinə və mövcud sistemlərinin istifadəsinə əsaslanır.

Beynəlxalq kredit kartlarından istifadənin yüksək sürətlə inkişafı yüksək gəlir gətirən sahələrdən olan turizmin, digər iqtisadi sahələrin inkişafı VISA, Mastercard, American Express kimi beynəlxalq şirkətlərin kredit kartlarının dünyanın müxtəlif coğrafi məkanlarında istifadəsinə və yekunda elektron bank, kredit və maliyyə əməliyyatlarının mövqeyini möhkəmlənməsinə səbəb olmuşdur. Bütün bunlarla bərabər respublikamız da daxil olmaqla hazırda əksər dünya ölkələrində əmək haqqlarının, təqaüdlərin, sosial təyinatlı ödənişlərin elektron kart sisteminə keçidi geniş vüsət almışdır. Bu isə rəqəmsal əməliyyatların bərqərar olmasına öz töhfəsini verir.

Hazırkı dövrdə İnternet vasitəsi ilə hər hansı məhsulun əldə olunmasında elektron kredit və elektron maliyyə əməliyyatları geniş tətbiq olunur. Alıcı xüsusi İnternet

səhifəsində İnternet-mağazalardan məhsulu seçir. Daha sonra onu qane edən ödəniş formasını seçərək elektron əməliyyatlarla ödənişləri edir və seçilmiş məhsulun və ya malın ona çatdırılmasını gözləyir. Bu prosədə adətən satıcı və alıcının hər ikisinin tələblərini ödəyən xüsusi elektron forma doldurularaq öhdəliklər götürülür. Alınmış mala görə ödəniləcək məbləğ üzrə hesab alıcının ünvanına göndərilir.

Alıcı İnternet mağazanın hesabına bank vasitəsilə aldığı mala görə tələb olunan məbləği keçirir və həmin mal ya mağaza tərəfindən çatdırılır, ya da alıcının özü tərəfindən mağazanın anbarından götürülür. Bu hesablaşma tətbiq edilərkən adətən alıcıya satıcı müəssisə tərəfindən xüsusi kod verilir. Bu kod həmin alıcının İnternet-mağazaya yenidən müraciət etdiyi vaxt istifadə edilir. Belə ki, bu cür kodun olması alıcı haqqında hər dəfə məlumatların təkrar tələb edilməsi ehtiyacını aradan qaldırır. Bu hesablaşmalarda İnternet vasitəsilə ödəmə sistemi kimi elektron bank kartlarından istifadə edilir və hesablaşmaların mövcudluğu bank kartlarından istifadənin hüquqi əsası olan ölkələrdə yerinə yetirilir. Bir sözlə e- hökumət quruculuğu informasiya cəmiyyətinin davamlı inkişafı üçün bazis rolunu oynayan mühüm amildir və hər bir vətəndaş bu prosədə yaxından iştirak edərək öz əməli töhfəsini verməyə çalışmalıdır.

### **Nəticə**

Rəqəmsal iqtisadiyyat *e-identifikasiya* proseslərini xarakterizə etməklə maneələri aradan qaldırır, texnoloji və informasiya inqilabı nəticəsində doğan yeni iqtisadiyyat modeli qurur, real iqtisadi səmərə verməklə məsrəflərin azaldılmasına imkan yaradır. Rəqəmsal prosedən ölkəmizin bütün sahələrində istifadə dövlət idarəçiliyi, təhsil, səhiyyə, biznes və digər sahələrdə yeni dəyərlər yaratmaqla respublikanın davamlı və dayanıqlı inkişafının təmin edir, intellektual potensialının gücləndirilməsi, biznesin irəliləməsi, cəmiyyətdə şəffaflığın inkişaf etdirilməsində əlverişli şərait yaradır.

### **İstifadə edilmiş ədəbiyyat**

1. Əkbərov M.Q. Elektron kommersiya. Ali məktəb tələbələri üçün dərs vəsaiti. Bakı, "İqtisad Universiteti" Nəşriyyatı, 2011
2. Mahmudov R.Ş. İnformasiya cəmiyyətinin əsasları. Mühazirə. Bakı, 2013
3. Quliyev R. A., Quliyeva A. A. "İqtisadiyyatda informasiya sistemləri" fənni üzrə metodik vəsait. Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti. Bakı, 2011
4. Rəbiyeva və İnformasiya Texnologiyaları Nazirliyi informasiya cəmiyyətinin 100 əsas anlayışı. Bakı, 2007
5. N.Umarova "İKT" fənnindən dərs vəsaiti. Bakı, 2016
6. [http:// ik-tex.com/](http://ik-tex.com/)
7. [www.e-gov.az](http://www.e-gov.az)
8. <http://az.wikipedia.org>

**Тарана Велиева**

## **ВНЕДРЕНИЕ ИКТ В ЦИФРОВУЮ ЭКОНОМИКУ**

### **Резюме**

В этой статье анализируется роль ИКТ в цифровой экономике и ее влияние. Показано, что цифровая экономика - это цифровая среда, основанная на преимуществах цифровых технологий, предоставляющих онлайн-услуги государственным органам и

гражданам, формирование эффективных взаимоотношений между предприятиями и предоставление услуг социального обеспечения.

Таким образом, он обеспечивает высокую скорость, эффективность работы и экономию памяти при выполнении определенных процессов кодирования и обмена информацией.

**Цель** - выявление преимуществ специальных процессов кодирования и обмена информацией в возможностях ИКТ в цифровой экономике.

**Методология** - для определения объема торговли по всему миру использовался метод сравнительного анализа.

**Результат** - цифровая экономика устраняет барьеры для процессов электронной идентификации, в результате технологической и экономической революции строит новую экономическую модель и создает условия для сокращения затрат.

**Ключевые слова** - электронная и цифровая среда, цифровая экономика, электронный обмен информации, электронная услуга и торговля, электронное управление, электронное правительство, электронная подпись.

**Tarana Valiyeva**

## **IMPLEMENTATION ICT TO DIGITAL ECONOMY**

### **Summary**

In this article was analysed power of influence and role of ICT on digital economy. It has been demonstrated that digital economy as digital environment based on advantages of digital technology, provide government bodies and citizens on online form, forms an effective partnership among business organizations and provides social security services. In carrying out information processes special coding and exchange provide a high speed, promptness and saving memory.

**Purpose** – the importance of audit in the insurance companies of Azerbaijan

**Methodology** - to determine the volume of trade worldwide, the method was used comparative analysis.

**Findings** - The digital economy removes barriers to e-identification processes, as a result of a technological and economic revolution, builds a new economic model and creates the conditions for cost reduction.

**Keywords:** electronic and digital environment, digital economy, electronic information exchange, e-service and trade, e-government, e-government, e-signature